

Söderby Friskola Ekonomisk Förening

info@soderbyfriskola.se

Rektorn vid Söderby Friskola

ulrika.videfors@soderbyfriskola.se

Beslut för grundskola och fritidshem

---

efter tillsyn i Söderby Friskola
i Salems kommun

Tillsyn i Söderby Friskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Salems kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Söderby Friskola besöktes av Skolinspektionen den 14 och den 15 januari 2014.

Fakta om skolan

Söderby Friskola är en fristående skola belägen i Salems kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 samt fritidshem.

Vid tidpunkten för tillsynsbesöket hade Söderby Friskola 257 elever. Av dessa går 26 i förskoleklass och 231 i grundskolans årskurs 1-9.

Skolan är organiserad i fyra arbetslag, vilka inkluderar förskoleklass och fritidshem, årskurs 1-3, årskurs 4-6 samt årskurs 7-9. Skolans ledningsgrupp består av rektor samt de fyra arbetslagsledarna.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för läsåret 2012/2013 för de nationella ämnesproven nådde 100 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i matematik och svenska. I båda ämnena är det över snittet för riket (68 respektive 78 procent). Samma läsår bedömdes enligt skolans egen sammanställning 100 procent av eleverna nå kunskapskraven i svenska, matematik samt i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena.

Årskurs 6

Enligt nationell statistik för de nationella ämnesproven läsåret 2012/13 i årskurs 6 nådde 100 procent av eleverna kravnivån på samtliga provbetyg i svenska och matematik och nästintill 100 procent av eleverna nådde kravnivån i engelska. Skolans egen sammanställning över elevernas kunskapsresultat läsåret 2012/2013 visar att 100 procent av eleverna nådde kunskapskraven i samtliga ämnen de hade undervisning i, med undantag för svenska och engelska (92 procent) och geografi, historia och religion (96 procent).

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik för läsåret 2012/2013 var det genomsnittliga meritvärdet för eleverna i Söderby Friskola 224 poäng, jämfört med 213 poäng för riket. Under de senaste fyra åren har meritvärdet i Söderby Friskola varierat mellan 210 poäng som lägst (år 2010) och 224 poäng som högst (år 2013). Andelen elever som nådde kunskapskraven i alla ämnen, det vill säga nått ett godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevens utbildning läsåret 2012/2013 var 100 procent. Motsvarande andel för riket var 77 procent. Under de fyra föregående åren har andelen elever som nått målen i samtliga ämnen varierat mellan 89 procent som lägst (2012) och 100 procent som högst (2009, 2010 och 2013).

Lsåret 2012/2013 var 100 procent av eleverna behöriga till både yrkesprogram (riket 88 procent) och till högskoleförberedande program (riket 87 procent).

Helhetsbedömning

Av tillsynen framkommer att det bedrivs ett målinriktat arbete mot kränkande behandling och eleverna uppfattar skolan som trygg. Dock behöver det förebyggande och främjande arbetet vid fritidshemmet synliggöras i skolans plan mot kränkande behandling. Skolan behöver även se till att skolans plan mot kränkande behandling innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder har genomförts.

Skolinspektionen konstaterar att det finns brister i studieron i vissa klasser, något skolan behöver vidta åtgärder för att komma till rätta med. Det framkommer vid tillsynen att skolan visserligen arbetar för att förbättra studieron men att skolan måste intensifiera detta arbete och vidta ytterligare åtgärder för att skapa en god miljö för lärande och utveckling för samtliga elever på skolan. Vidare har skolans ordningsregler inte utarbetats under medverkan av eleverna. Skolan behöver därför se till att eleverna framgent involveras i framtagandet av ordningsreglerna. Skolinspektionen konstaterar även att det brister i elevernas inflytande över sin utbildning och att de behöver ges större möjligheter till att påverka sitt eget lärande.

Skolan behöver vidta åtgärder så att åtgärdsprogrammen motsvarar skollagens krav. Elevens behov framgår till exempel inte alltid tydligt av åtgärdsprogrammen och det varierar huruvida de mål som eleven förväntas uppnå är relaterade till kunskapskraven.

Skolinspektionens tillsyn visar avslutningsvis att skolan har en tillgänglig elevhälsa som stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Söderby Friskola Ekonomisk Förening att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 16 maj 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Söderby Friskola måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete från skolans sida.

Vid intervju med rektorn framkommer att det varierar mellan lärarna hur väl eleverna ges inflytande över undervisningen. Hon upplever att många lärare är duktiga på att få eleverna delaktiga gällande exempelvis val av redovisningsformer men att elevinflytandet är ett utvecklingsområde.

Lärare uppger vid intervjuer att eleverna har störst möjlighet att påverka när de arbetar tematiskt. Vidare anger lärare att det varierar beroende på ämne huruvida eleverna ges möjlighet till inflytande samt att eleverna inte alltid är medvetna om när de har reellt inflytande över undervisningen. Vidare uppger lärare att de upplever att det är lättast att ge eleverna inflytande kring redovisningsformer. Vid lärarintervjuerna ges enstaka exempel på hur eleverna får ansvara för sin egen planering, till exempel får eleverna välja ämnesområden inom de samhällsorienterande ämnen som de vill fördjupa sig i.

Vid intervjuer med elever uttalas att det finns lärare som frågar hur de vill arbeta på lektionerna, att de ofta får välja redovisningssätt men att de endast har ett begränsat inflytande över undervisningen. Elever uppger även att de skulle vilja välja vilka ämnen de ska arbeta med tematiskt men att de inte tillfrågas om detta.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att eleverna inte ges ett aktivt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderby Friskola Ekonomisk Förening föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning

Söderby Friskola måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet, studiero och en god miljö.

- Se till att ordningsreglerna utarbetas under medverkan av eleverna på skolan och följs upp på skolenheten.
- Se till att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling som uppfyller kraven i skollagen.

Motivering

Ordningsregler

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Vid intervju med lärarna framkommer att de är osäkra på om eleverna varit med och tagit fram skolans ordningsregler samt att det var ett par år sedan reglerna sist reviderades. Dock framhåller lärarna att det finns trivselregler i respektive klass som omarbetas varje år.

Elever uppger i intervjuer att de får vara med att bestämma om de regler som finns i klassrummen, men att de inte varit med och tagit fram de regler som gäller för hela skolan. Rektorn berättar i intervjun att frågor om exempelvis studiero diskuterades i samband med terminsstarten, att eleverna deltog i dessa diskussioner och att detta legat till grund för skolans ordningsregler. Rektorn uppger senare att skolans övergripande ordningsregler "Förväntningar och regler på Söderby Friskola" togs fram för några år sedan tillsammans med elever, föräldrar och lärare och att dessa har gått igenom och reviderats vid varje läsårsstart. Hon uttalar dock att det inte har gjorts i samtliga klasser under de senaste två åren.

Studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Elever uppger i intervjuer att det är "pratigt" på lektionerna, att det händer att elever skriker över "halva klassrummet" samt att de upplever att lärarna har börjat att "ge upp" eftersom eleverna inte lyssnar på tillsägelser. Vidare framkommer det i elevintervjuerna att lärarna säger åt de elever som pratar men att det sällan blir konsekvenser för de som bryter mot regler. Det finns dock vissa lärare som har arbetsro på sina lektioner och visar att det får konsekvenser om eleverna bryter mot regler eller stör studieron.

Vid intervju med lärare framkommer att studieron varierar i olika klasser men att den inte är lika bra som den borde vara samt att de är medvetna om att många elever tycker att studieron brister. Skolan har vidtagit åtgärder för att förbättra studieron, till exempel diskuterar lärarna tillsammans med eleverna hur klimatet i klassrummet ska vara för att de ska kunna tillgodogöra sig undervisningen. Lärare uttrycker dock att vissa lektioner är "pratigare" än andra, vilket skapar oro hos en del elever. Vidare uppger lärare att studieron har förbättrats, men att de fortsätter att arbeta aktivt med detta och att det är ett prioriterat område på skolan.

Representanter för elevhälsan uppger i intervju att det finns grupper i vissa klasser som är mer oroliga och att eleverna nog upplever att det är varierad studiero beroende på vilken klass de går i. Elevhälsan uppger även att det har varit stökigare tidigare men att det har skett förbättringar och att lärarna försöker att arbeta mer fokuserat för att förbättra studiemiljön på lektionerna. Vidare uttalar elevhälsan att skolan har prioriterat frågan eftersom det i kartläggningar som genomförts på skolan framkommer att många elever upplever studieron som ett problem.

Rektorn uppger i intervju att hon upplever att det nästan pratas för mycket om studiero på skolan och att det riskerar att bli självuppfyllande. Hon berättar att de försöker att uppmuntra elever i stället för att tala om att de är "stökiga".

Även resultatet i Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5, höstterminen 2013, indikerar att skolan behöver förbättra studieron på skolan. Exempelvis svarar endast 38 procent av eleverna att påståendet "Jag har studiero på lektionerna" stämmer ganska bra och 33 procent svarar att det stämmer ganska dåligt.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan mot kränkande behandling med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållanden i varje enskild verksamhet.

Skolinspektionen har tagit del av skolans plan mot kränkande behandling som till största del uppfyller författningarnas krav. Planen återspeglar dock inte samtliga verksamheter och vilka specifika behov dessa verksamheter har, exempelvis vad gäller fritidshemmet. Vidare anger planen att skolan gjort en kartläggning på skolan. Av planen framgår emellertid inte resultatet av föregående års åtgärder.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans ordningsregler, studiero samt planen mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderby Friskola Ekonomisk Förening föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6 och 8 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Söderby Friskola måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Utarbeta åtgärdsprogram som anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram som utarbetats under läsåret 2013/2014. I åtgärdsprogrammen beskrivs bland annat bakgrunden till elevens svårigheter men elevens behov framgår inte alltid tydligt och det varierar även huruvida de mål som eleven förväntas uppnå är relaterade till kunskapskraven. Ibland är åtgärderna allmänt hållna, exempelvis "extra läroböcker i engelska och matematik som hemlån" eller "enskild undervisning en lektion i veckan". I vissa av åtgärdsprogrammen framgår inte heller hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med åtgärdsprogram. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderby Friskola Ekonomisk Förening föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 9 § skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Söderby Friskola måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att eleverna har tillgång till personal med kompetens för att tillgodoses deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Motivering

Av skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Enligt läroplanen ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insats.

Av intervju med rektorn framgår att det främst är elever i årskurs 8 och 9 som träffar studie- och yrkesvägledaren eftersom denne arbetar på skolan enbart en dag i veckan. Skolan har tillhandahållit olika varianter av praoplatser och eleverna har då mottagit information om yrken i samband med SO-undervisningen men det sker inte i samråd med studie- och yrkesvägledaren. Rektorn uppger dock att det utöver detta inte finns någon i personalen som erbjuder information om utbildning och yrkesval till skolans samtliga elever.

Lärarna uppger vid intervjuer att studie- och yrkesvägledaren endast träffar elever i årskurs 8 och 9 och att informationen eleverna får inte är tillräcklig. De yngre eleverna träffar aldrig studie- och yrkesvägledaren. Vidare uppger lärarna att de diskuterar gymnasievalet med eleverna men att mycket av ansvaret åligger mentorerna. Detta gäller även information avseende språkval som tillhandahålls i årskurs 5.

Vid intervjuer med elever framgår att det varierar huruvida elever i årskurs 8 och 9 erhåller information från studie- och yrkesvägledaren gällande utbildning och yrkesval, vissa har fått det och andra inte. Eleverna uppger att de ibland diskuterar sådana frågor med sina mentorer. Det framkommer vid elevintervjuerna att eleverna i övriga årskurser inte har någon kontakt med studie- och yrkesvägledaren. Information om språkval får eleverna enbart av sina mentorer.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att elevernas tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval inte tillgodoses. Skolan uppfyller därmed inte författningarnas krav och Söderby Friskola Ekonomisk Förening föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 29 skollagen, Lgr 11 2.6 Övergripande mål och riktlinjer, Skolan och omvärlden

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar enligt 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Söderby Friskola Ekonomisk Förening en anmärkning.

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom området bedömning och betygssättning.

- De skriftliga bedömningarna beskriver inte elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleven inte nått.
- Det framgår inte av de individuella utvecklingsplanerna hur de insatser som skolan ska vidta är kopplade till hur eleverna ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Skriftliga bedömningar

Enligt skollagen ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges i de fall ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne. Enligt Skolinspektionen är syftet med en skriftlig bedömning är att synliggöra vilka kunskaper eleven tillägnat sig i de fall eleven inte når upp till kunskapskraven för betyget E i ämnet. Bedömningen bör i varje ämne innehålla dels en redogörelse för vilka delar av kunskapskraven eleven uppnått, dels en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleven inte nått.

Skolinspektionen har tagit del av skriftliga bedömningar från vårterminen 2012 från Söderby Friskola. I de skriftliga bedömningarna finns det inte beskrivningar av elevens kunskapsutveckling i förhållande till de delar av kunskapskraven som eleverna inte nått.

Individuella utvecklingsplaner

Enligt skollagen ska i årskurs 1-5 läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Den individuella utvecklingsplanen får, enligt skollagen, även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av individuella utvecklingsplaner för elever i årskurs 1-3 från vårterminen 2013 och höstterminen 2014. Dessa uppfyller i de flesta fall författningarnas krav men i vissa individuella utvecklingsplaner brister den framåtsyftande delen. Det framgår vilka insatser skolan ska

vidta men de målen eleven ska nå är allmänt hållna, exempelvis "utveckla min läsförståelse" och "kunna prata mer engelska". Det är således inte tydligt hur de åtgärder skolan ska vidta är kopplade till hur eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Tillsynen visar att det finns brister gällande skolans skriftliga bedömningar och de individuella utvecklingsplanerna. Med anledning att dessa till största del uppfyller författningarnas krav och skolans arbete inom området bedömning och betygssättning i övrigt fungerar väl bedöms bristerna som mindre allvarliga och Söderby Friskola Ekonomisk Förening tilldelas därför en anmärkning.

Författning

10 kap. 13 och 22 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Utredare/ Beslutsfattare

Johanna Kahn
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.